

NATANIJEL VEST (1903–1940) spada među one pisce koje je za života kritika mahom ignorisala, dok se danas smatra kulturnim američkim autorom. Tokom svoje kratke karijere napisao je samo četiri romana, nekoliko kratkih priča, trinaest filmskih scenarija i dve koautorske drame.

Vest potiče iz porodice koja se iz Litvanije preselila u Ameriku. Nakon što je falsifikovao dokumenta izbačen je sa univerziteta, ali uspeva da upiše drugi. Tada počinje intenzivno da čita, pre svega francuske nadrealiste. Nakon studija odlazi u Pariz. Nekoliko meseci kasnije prinuđen je da se vrati u Ameriku kako bi radio u očevom građevinskom preduzeću, ali ubrzo odlazi odatle i zapošljava se kao menadžer noćne smene u hotelu na Menhetnu i tada počinje da piše.

Dan skakavaca (1939) se smatra njegovim najvećim delom, ali je i roman *Miss Lonelyhearts* (1933) doživeo veliku popularnost. Bob Dilan je 1970. snimio pesmu „Day of the Locusts” za album *New Morning*. Vestov ogroman doprinos američkoj pop kulturi ogleda se pre svega u tome jer je uspeo da dočara duh dekadentnog Holivuda tridesetih i kroz groteskne vizije prikaže naličje američkog sna. Nažalost, Nataniel Vest nije doživeo da vidi uticaj svojih dela na američku kulturu. Nastradao je u saobraćajnoj nesreći decembra 1940.

Biblioteka
XX vek

Urednik
Aleksandar Šurbatović

Naslov originala
THE DAY OF THE LOCUST
Nathanael West

NATANIJEL VEST

DAN
SKAKAVACA

Prevod s engleskog
Nikola Matić

Beograd
2017.
DERETA

1.

Negde pred kraj radnog vremena, Tod Haket je začuo silnu buku na ulici ispred svoje kancelarije. Škripa kože mešala se sa zveketom gvožđa, a povrh svega toga, tukao je i ritmični topot hiljadu kopita. Pohitao je do prozora.

Armija konjanika i pešaka je prolazila. Kretali su se poput rulje, razbijenih redova, kao da beže usled nekog strahovitog poraza. Husarski dolmani, teške šapke gardista, Hanoverska laka konjica i njihove pljosnate kožne kape sa bujnim crvenim perjanicama – sve izmešano poskakuje u totalnom rastrojstvu. Za konjicom je stupala pešadija, divlje more ustalasnih fišeklija, iskošenih musketa, ukrštenog remenja i visećih kutija sa patronama... Tod je prepoznao grimiznu englesku pešadiju i njihove bele epote, crne pešadince vojvode od Brunsvika, francuske grenadire i njihove ogromne bele kamašne, Škote sa golim kolenima pod kariranim suknjama.

Dok ih je Tod posmatrao, iza čoška zgrade istrčao je nizak i punačak čovek, obučen u kratke pantalone i polo majicu, sa slamnatim safari šeširom na glavi, goneći vojku pred sobom.

„Pozornica devet, probisveti, pozornica devet!”, urlao je kroz mali megafon.

Konjica je podbola konje, a pešadija se dala u trk. Mali čovek sa slamnatim šeširom je potrčao za njima, psujući i mašući pesnicom.

Tod ih je pratio pogledom dok nisu zamakli iza polovine parobroda na Misisipiju, zatim spakovao svoje olovke i tablu za crtanje i napustio kancelariju. Zastao je za trenutak na trotoaru ispred studija dvoumeći se – da li da ide kući peške ili da uhvati tramvaj. U Holivud se preselio pre nešto manje od tri meseca i još uvek mu je sve u vezi s njim bilo interesantno, ali bio je lenj i nije voleo da hoda. Odlučio je da uhvati tramvaj do Ulice vajn a da se ostatkom puta prošeta.

Lovac na talente iz Nešenel filmsa odveo je Toda na Zapadnu obalu nakon što je video neke njegove crteže na studentskoj izložbi Jejlove Škole lepih umetnosti. Angažovan je preko telegrama. Da je lovac na talente upoznao Toda, verovatno ga ne bi poslao u Holivud da uči scenski dizajn i dizajn kostima. Zbog velikog, robusnog tela, njegovih usporenih plavih očiju i aljkavog keza delovalo je kao da nema ni trunke talenta, zapravo, izgledao je skoro pa kao idiot.

Da, ali uprkos svom izgledu, bio je u stvari veoma komplikovan mladić, sa gomilom ličnosti koje su bile ugneždene jedna unutar druge kao komplet kineskih kutijica. *Los Anđeles u plamenu*, slika koju će uskoro naslikati, definitivno je dokazala da ima talenta.

Izašao je iz tramvaja kod Ulice vajn. Dok je hodao niz nju, posmatrao je večernju gužvu. Većina ljudi nosila je sportsku odeću koja u stvari to nije bila. Njihovi džemperri, šortsevi, pantalone, plavi flanelski sakoi sa mesinganim dugmadima – bili su kostimi. Debela žena sa jahting

šapkom išla je u kupovinu, a ne na jedrenje, čovek u norfolk sakou i sa tirolskim šeširom vraćao se ne sa planine, već iz osiguravajućeg društva, a devojka u patikama i pantalonama, sa maramom oko glave je upravo napustila telefonsku centralu, a ne teniski teren.

Neki sasvim drugačiji ljudi bili su raštrkani među maskiranima. Njihova odeća bila je tamna i loše skrojena, kupljena preko poštanskih kataloga. Dok su se drugi kretali brzo, utrčavali u prodavnice i koktel-barove, oni su besciljno stajali po ćoškovima ulica ili leđima okrenuti izlozima i zurili u svakog ko bi prošao. Kad god bi im neko uzvratilo pogled, oči bi im se ispunile mržnjom. Tod je tada o njima znao veoma malo – samo to da su u Kaliforniju došli da umru.

Želeo je da sazna što više. To su bili ljudi za koje je osećao da ih mora naslikati. Nikada više neće uraditi prepun crveni ambar, stari kameni zid ili stamenog ribara sa Nentaketa. Od trenutka kada ih je ugledao, znao je da, bez obzira na njegovu rasu, obrazovanje i poreklo, ni Vinslou Homer, ni Tomas Rajder ne mogu biti njegovi uzori i okrenuo se Goji i Domijeu.¹

Do tog saznanja je došao u pravi čas. Tokom završne godine umetničke škole, razmišljao je o tome da zauvek napusti slikarstvo. Zadovoljstvo koje mu je pričinjavala problematika kompozicije i boje smanjivalo se kako mu je veština rasla i shvatio je da se uputio istom stazom kao i većina njegovih kolega, onom koja je vodila ka ilustraciji

---

¹ *Vinslou Homer* – Američki realista poznat po akvarelima, najčešće pomorske tematike; *Tomas Rajder* – Engleski graver; stvarao u drugoj polovini osamnaestog veka, majstor tačkaste tehnike; *Onore Domije* – Francuski slikar, vajar i „Mikelandelo karikature”.

i pukoj ugodnosti. Kada je iskršao posao u Holivudu, obe ručke ga je prihvatio, uprkos negodovanju svojih mentora, koji su bili sigurni u to da se prodao i da više nikada ništa neće naslikati.

Došao je do kraja Ulice vajn i krenuo da se penje uz ulicu Pinjon Kenjon. Noć je počela da pada.

Ivice krošnji gorele su bledim ljubičastim plamenom i njihova središta polako su prelazila iz tamnocrvene u crnu. Obrisi vrhova ružnih, grbavih brda bili su takođe ljubičasti, kao da su uokvirena neonkama, pa su zbog toga skoro bila lepa.

Ali zato kućama nije bilo pomoći. Samo bi dinamit mogao da se upotrebi protiv meksičkih rančerskih kuća, samoanskih koliba, mediteranskih vila, egipatskih i japanskih hramova, švajcarskih planiskih brvnara, tjudorskih vikendica i svih mogućih kombinacija stilova, koje su se pružale niz kosine kanjona.

Kada je shvatio da su sve sagrađene od letvi, gipsa i papira, imao je razumevanja i krivicu je svalio na materijale koji su korišćeni. Cigla, kamen i čelik donekle uzemljuju zanesenost graditelja, primoravajući ga da pravilno rasporedi težu i protivtežu i da ivice ostavi zaobljenim, međutim, gips i papir ne poznaju zakone, čak ni onaj gravitacioni.

Na uglu sa La Uerta roudom nalazio se minijaturni rajnski zamak sa kulama za strelce od ter-papira. Pored njega bila je raznobojna daščara, sa kupolama i minaretima iz *Hiljadu i jedne noći*. Ovde je, takođe, imao razumevanja. Obe kuće su bile nakaradne, ali im se nije smejao. Namera da zadive bila je isuviše nametljiva i prosta.

Nije lako smejati se potrebi za lepotom i romantikom, ma koliko to izgledalo loše, čak i užasno. Ali je lako uzdisati. Ništa tužnije od istinski apsurdnih stvari.

2.

Zgrada u kojoj je živeo bila je bezličan objekat pod nazivom San Bernardino Arms. Bio je to zaobljeni trospratni pravougaonik, čije su zadnja i bočne strane, od prostog, neokrećenog gipsanog maltera, ispresecane jednakim redovima neukrašenih prozora. Prednja fasada bila je boje razvodnjenog senfa, a njeni prozori, svi dupli, bili su uokvireni ružičastim maorskim stubovima na koje su bili nasade arhitravi koji su oblikom podsećali na repu.

Njegova soba bila je na trećem spratu, ali za trenutak je zastao na odmorištu drugog. To je bio sprat na kome je živela Fej Griner, u stanu 208. Kada se neko iz jednog od stanova zasmejao, on se, uz osećaj velike krivice, prenuo i nastavio uz stepenište.

Kada je otvorio vrata, vizitkarta je zalepršala ka podu. „Poštenu Ejb Kusič”² pisalo je krupnim slovima na njoj, a ispod toga, sitnijim u italiku, bilo je nekoliko preporuka, odštampanih da izgledaju kao novinski antrfile:

„Holivudski Lojds”, Stenli Rouz

---

² *Ejb Kusič* – Aluzija na nadimak Abrahama Linkolna (*Honest Abe*), koji je po rečima svoje žene Meri Tod „bio skoro monomanijak kada je u pitanju bilo poštenje”.

„Ejbova reč je bolja od Morganovih obveznica”, Gejl Brenšo

Sa druge strane, bila je poruka napisana olovkom:

„Kingpin četvrta, Soliter šesta. Možeš dobru lovnu da uzmeš na tim ragama.”

Nakon što je otvorio prozor, skinuo je sako i legao na krevet. Kroz prozor je mogao da vidi kvadrat emajliranog neba i oseti dašak eukaliptusovog lišća. Lagani povetarac ljuljao je to dugačko i usko lišće, koje je prvo pokazivalo svoju zelenu, a zatim i srebrnu stranu.

Počeo je da misli na „Poštenog Ejba Kusiča” kako ne bi razmišljao o Fej Griner. Bio je opušten, želeći i da ostane takav.

Ejb je bio bitna figura u seriji litografija *Plesači* na kojoj je Tod radio. Bio je jedan od plesača, Fej Griner takođe, kao uostalom i njen otac Hari. Menjali su se sa svakom sledećom pločom, ali grupa užtogljenih ljudi koja je činila njihovu publiku uvek je ostajala ista. Stajali su i zurili u izvođače na isti način na koji su posmatrali maskirane ljude u Ulici vajn. Njihov je pogled bio ono što je teralo Ejba i ostale da se vrte kao ljudi i skaču u vazduh izvijenih leđa poput upecanih pastrmki.

Uprkos iskrenom gnušanju koje je u njemu budila Ejbova groteskna izopačenost, ipak mu je njegovo društvo prijalo. Zbog malog čoveka je osećao neku vrstu uzbuđenja, pa ga je to ohrabrivalo da slika.

Ejba je upoznao dok je živeo u Ulici Ajvar, u hotelu koji se zvao Šato Mirabela. Drugo ime za Ulicu Ajvar bilo

je Aleja lajsol³ i tu su uglavnom živeli napadni trgovci, njihovi šefovi, treneri i agenti.

Izjutra, hodnici su bazdili na antiseptik. Tod nije voleo taj miris. Štaviše, kirija je bila visoka jer je uključivala policijsku zaštitu, a ta usluga mu nije bila potrebna. Hteo je da se preseli, ali njegova lenjost i činjenica da nije znao gde bi tačno mogao da ode zadržavali su ga u Šatou dok nije upoznao Ejba. Susret je bio slučajan.

Bio je na putu do svoje sobe kasno jedne večeri, kada je ugledao nešto za šta je pretpostavljao da je hrpa prljavog veša koja leži ispred vrata sobe direktno prekoputa njegove. Baš kada je prolazio pored nje, hrpa se pomerila proizvodeći neobičan zvuk. Upalio je šibicu, pomislivši da je možda pas zamotan u cebe. Pod svetlom je video da je u pitanju sićušan čovek.

Šibica se ugasila i on je brzo zapalio još jednu. Bio je to muškarac-patuljak umotan u ženski bademantil od flanela. Okrugla stvar na jednom kraju bila je njegova blago hidrocefalična glava. Sporo, prigušeno hrkanje penušalo je iz nje.

Hodnik je bio hladan i pun promaje. Tod je odlučio da probudi čoveka i gurnuo ga je stopalom. Ovaj je zastenjao i otvorio oči.

„Ne bi trebalo da spavaš ovde.”

„Ma šta mi kažeš”, rekao je patuljak.

„Prehladićeš se.”

Ova prijateljska opaska još više je razljutila malog čoveka.

„Hoću svoje odelo!”, zaurlao je.

---

³ *Lajsol* – Popularna marka sredstva za dezinfekciju.

U dnu vrata ispred kojih je ležao videlo se kako se svetlo pali. Tod je odlučio da iskoristi priliku i pokucao. Posle par sekundi, žena je odškrinula vrata.

„Šta dovraga hoćeš?“, upitala je.

„Ovde je jedan vaš prijatelj koji...“ Nijedno od njih dvoje mu nije dozvolilo da završi.

„Pa šta!“, lanula je zalupivši vratima.

„Daj mi moje odelo, kučko!“, zarikao je patuljak.

Ponovo je otvorila vrata i počela da baca stvari u hodnik. Sako i pantalone, košulja, čarape, cipele i donji veš, kravata i šešir – brzo su leteli jedno za drugim kroz vazduh. Svaki komad pratila je druga psovka.

Tod je oduševljeno zviznuo.

„Kakva cura!“

„Bez prigovora“, rekao je patuljak. „Lepotica – potpuna drolja i metar široka.“

Nasmejao se sopstvenoj šali glasnim kikitom, koji je zvučao najpatuljastije od svega što se do tada čulo od njega, a zatim se teškom mukom digao na noge i presavio glomazni bademantil kako bi mogao da hoda bez saplitanja. Tod mu je pomogao da sakupi svoju razbacanu odeću.

„Hej, gospodine“, pitao je, „jel' bih mogao da se obučem kod vas u stanu?“

Tod ga je pustio u kupatilo. Dok je čekao da se ponovo pojavi, počeo je da zamišlja šta se desilo kod one žene u stanu. Čak mu je i bilo žao što se uopšte mešao. Ali kada je patuljak izašao noseći svoj šešir, Tod se osećao bolje.

Šešir malog čoveka popravio je skoro sve. Te godine tirolski šeširi bili su veoma popularni širom Bulevara Hollywood, a patuljkov je bio sjajan primerak: magične zelene boje sa vilikim kupastim ispupčenjem. Spređa je još

mogao da ima bronzanu kopču, ali u svakom drugom pogledu, bio je savršen.

Ostatak njegove odeće nije se baš slagao sa šešikom. Umesto šiljatih cipela i kožne kecelje, nosio je plavo odećo na dvoredno kopčanje i crnu košulju sa žutom kravatom. Umesto krivog štapa sa trnjem, držao je srolani primerak *Dejli raning horsa*.

„Tako mi i treba kad se bavim jeftinim drocama“, rekao je umesto pozdrava.

Tod je klimnuo glavom i pokušao da se koncentriše na zeleni šešir. Njegovo ulizivanje je, izgleda, iritiralo malog čoveka.

„Nema te fufe koja Ejbu Kusiču može da utera srednjak i da se sa tim izvuče!“, rekao je. „Nema, dokle god mogu za dvadeset dolara da smestim da joj polome nogu, a dvadeset dolara imam!“

Izvukao je debeo svežanj novčanica i njime mahnuo prema Todu.

„Šta ona misli, da može da mi utera srednjak, je li? Pa, da ti kažem...“

Tod mu je brže-bolje upao u reč.

„U pravu ste, gospodine Kusiču!“

Patuljak je prišao mestu na kome je Tod sedeo i ovaj je za trenutak pomislio de će mu se popeti u krilo, ali samo ga je pitao kako se zove i rukovao se sa njim. Mali čovek je imao jak stisak.

„Da ti kažem nešto, Hakete, da se ti nisi pojavio, ja bih razvalio vrata. Ta ženska misli da može da mi utera srednjak, al' nema idejicu šta je čeka. Hvala svejedno.“

„Ma zaboravite slobodno.“

„Ništa ja ne zaboravljam. Ja pamtim. Pamtim i one koji me zavrnu i one koji mi učine uslugu.”

Čelo mu se naboralo i za trenutak je utihnuo.

„Slušaj”, konačno je rekao, „budući da si mi ti pomogao, ja sada moram da ti se odužim. Neću da iko ide po gradu i priča kako mu Ejb Kusič išta duguje. Onda slušaj šta ti kažem. Daću ti jednog dobrog u petoj na Kalijenteu. Stavi mu petaka na njušku i doneće ti dvadeset zelembaća. Ovo što ti pričam je sigurno istina.”

Tod nije znao kako da odgovori i njegovo oklevanje je uvredilo malog čoveka.

„Da li bih ti ja dao kljakavo kljuse?”, upitao je mršteći se. „Da li bih?”

Tod je krenuo ka vratima kako bi ga se ratosiljao.

„Ne”, rekao je.

„Pa što onda nećeš da se kladiš, je li?”

„Kako se zove konj?”, upitao je Tod, nadajući se da će ga smiriti.

Patuljak ga je pratio do vrata, vukući bademantil za rukav iza sebe. Sa sve šeširom i dalje je bio stopu ispod Todovog struka.

„Tragopan. Garantovan, siguran pobednik. Znam njegovog vlasnika i on mi je prosledio informaciju.”

„Jel' on Grk?”, pitao je Tod. Ljubopitljivošću je pokušao da zakamuflira svoju nameru.

„Jeste, Grk je. Jel' ga poznaješ?”

„Ne.”

„Ne?”

„Ne”, tekao je Tod odlučno.

„Ne duri se”, patuljak je bio izričit, „sve što me interesuje jeste kako ti znaš da je on Grk ako ga ne poznaješ?”

Sumnjičavost mu je izmamila suze, a i pesnice je stegao.

Tod se nasmejao kako bi ga umirio.

„Samo sam pretpostavio.”

„Je li?”

Patuljak se pogrbio kao da će da izvuče pištolj ili da ga udari. Tod je ustuknuo i pokušao da objasni.

„Pogodio sam da je Grk jer je Tragopan grčka reč koja znači fazan.”

Patuljak nimalo nije bio zadovoljan.

„Kako znaš šta znači? Ti nisi Grk?”

„Nisam, ali znam par grčkih reči.”

„Šta, ti si neki pametnjaković, je li, sveznalica?”

Napravio je mali iskorak na prstima i Tod se pripremio da blokira udarac.

„Student, je li? Pa da ti ja kažem...”

Noga mu se zamotala u bademantil i pao je na ruke. Zaboravio je na Toda i krenuo je da psuje, prvo mantil, pa onda ponovo ženu.

„Pa ona misli da može da mi utera srednjak!”

Neprestano je zabadao oba palca u svoje grudi.

„Ko joj je dao četrdeset dolara za abortus? Ko? I još deset da ode na selo da se odmori? Na ranč sam je poslao! A onda, u Santa Monici, ko je otkupio njenu violinu iz zalagonice? Ko?”

„Tako je”, rekao je Tod, spremajući se da ga na brzaka izgura kroz vrata.

Ali nije morao. Mali čovek je odjednom istrčao iz sobe i sjurio se niz hodnik, vukući bademantil za sobom.

Par dana kasnije Tod je ušao u novinarnicu u Ulici vajn da kupi časopis. Dok je razgledao rafove, osetio je

kako ga neko vuče za šlep sako. I opet je to bio Ejb Kusič, patuljak.

„Kako ide?“, zahtevao je da zna.

Toda je iznenadilo to što mali čovek nije bio ništa manje *truculentas*⁴ nego prethodno veče. Kasnije, kada ga je malo bolje upoznao, otkrio je da je Ejbova ratobornost često bila samo šala. Kada bi je usmerio na svoje prijatelje, oni bi se sa njim igrali kao sa štenetom koje reži, opirući se njegovim besnim nasrtajima, a zatim ga izazivajući da nasrne ponovo.

„Nije loše“, rekao je Tod. „Mada mislim da ću da se selim.“

Proveo je veći deo nedelje tražeći novi stan i to je bila prva stvar koja mu je pala na pamet. Ali odmah mu je bilo jasno da je napravio grešku kada je to pomenuo. Pokušao je da ispravi stvar tako što će se okrenuti i otići, ali mali čovek mu je preprečio put. Očigledno je za sebe mislio da je stručnjak za stambena pitanja. Nakon što je nabrojao, a zatim odbacio desetak mogućnosti bez ijednog Todovog komentara, konačno je došao do San Bernardino Armsa.

„San Berdo, da, to je pravo mesto za tebe. Ja živim тамо, tako da znam. Gazda je sačuvaj me bože. Hajde, sve ću ja lepo da ti sredim.“

„Ne znam, ja...“, počeo je Tod.

Patuljak se odmah narogušio i izgledalo je kao da je smrtno uvređen.

„Pretpostavljam da nije dovoljno fino za tebe. E, da ja tebi nešto kažem, ti...“

---

4 *Truculentas* (šp.) – Borben, razjaren, svirep.

Tod se nije opirao i otišao je sa patuljkom do Pinjon Kenjona. Sobe u San Berdu bile su male i ne preterano čiste. Ipak, bez razmišljanja je iznajmio jednu čim je u hodniku ugledao Fej Griner.

Natanijel Vest
DAN SKAKAVACA

Za izdavača

Dijana Dereta

Izvršni urednik

Anja Marković

Lektura

Dijana Stojanović

Korektura

Vesna Crepuljarević

Likovno-grafička oprema

Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-129-6

Tiraž

1000 primeraka

Beograd 2017.

Izdavač / Štampa / Plasman

DERETA doo

Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd

tel./faks: 011/ 23 99 077; 23 99 078

www.dereta.rs

Knjižara DERETA

Knez Mihailova 46, tel.: 011/ 26 27 934, 30 33 503

CIP – Каталогизacija y publikaciji
Народна библиотека Србије, Београд

821.111(73)-31

VEST, Nataniјel, 1903–1940

Dan skakavaca / Nataniјel Vest ; prevod s engleskog Nikola Matić. – 1. Deretino izd. – Beograd : Dereta, 2017 (Beograd : Dereta). – 203 str. ; 21 cm. – (Biblioteka XX vek / [Dereta])

Prevod dela: Tha Day of The Locust / Nathanael West. – Tiraž 1.000. – Pravo ime autora Nathanael Wallenstein Weinstein. – Napomene uz tekst.

ISBN 978-86-6457-129-6

COBISS.SR-ID 234759436